

Ændringer i forbindelse med genbesøget af vandområdeplanerne for tredje planperiode

Der er planlagt væsentlige yderligere indsatser for vandløb, søer, kystvande og miljøfarlige forurenende stoffer for at sikre, at kendt indsatsbehov håndteres mhp. at opnå målet i vandrammedirektivet om god økologisk og kemisk tilstand. Nye udviklingsprojekter skal afdække tilstanden, hvor den i dag er ukendt, og sikre grundlag for afklaring af egnede omkostningseffektive indsatser.

Nedenfor beskrives ændringerne til vandområdeplanerne ifm. genbesøget for kystvand, vandløb, søer, grundvand og miljøfarlige forurenende stoffer samt spildevand. Dernæst opsummeres ændringer til indsats- og miljømålsbekendtgørelsen og slutteligt opsummeres ændringer til de tekniske bekendtgørelser.

Kystvand

Det faglige grundlag for fastsættelse af målbelastninger og beregning af indsatsbehov er opdateret. Ved genbesøget planlægges de nødvendige indsatser over for tilførsler af næringsstoffer, som skal underbygge, at kystvandområderne kan opnå målopfyldelse.

Tilstandsvurderingen er opdateret med nyere data, og inddragelse af nationalt specifikke stoffer bevirker, at ingen kystvandområder er i god tilstand. Uden inddragelse af nationalt specifikke stoffer er seks områder i god økologisk tilstand. Opdatering af tilstandsvurderingen er beskrevet i plandokumentets kapitel 1 (Indledning) og kapitel 5 (Tilstandsvurdering).

Belastningsopgørelserne for kystvandene er opdateret med nyeste tilgængelige data. Indsatsbehovet for kystvande er opdateret på baggrund af de opdaterede baselinebelastninger og målbelastninger samt på baggrund af anbefalingerne fra second opinion og herefter besluttet i *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark* fra 18. november 2024.

I genbesøget beregnes kystvandenes målbelastninger med udgangspunkt i de samme grænseværdier for klorofyl som i vandområdeplanerne 2021 - 2027 for alle kystvande undtagen Bornholm. For Bornholm anvendes grænseværdier for klorofyl svarende til gældende internationale aftaler. På disse forudsætninger adresserer genbesøget et aktuelt nationalt indsatsbehov, der samlet udgør ca. 13.800¹ tons kvælstof (med forbehold for tekniske korrektioner). Det er med *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark* endvidere besluttet, at Danmark skal tage initiativ til at indgå en interkalibreringsaftale med Sverige og Tyskland om grænseværdier for klorofyl, som forholder sig til danske forskeres bidrag og nyeste viden.

Ved genbesøget håndteres kvælstofindsatsbehovet og dermed også restindsatsbehovet, som ikke blev løftet i vandområdeplanerne 2021 – 2027. Genbesøget indeholder samme virkemidler, men fordelingen og omfanget er opdateret som følge af *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark*.

¹ I *Aftale om Implementering af Grønt Danmark* fra 18. november 2024 er anført 13.780 tons kvælstof. Forskel skyldes afrunding.

Da der udestår en række beslutninger vedrørende den præcise fordeling mellem markregulering og udtagning, beskrives kvælstofindsatsen i høringsversionen af de genbesøgte vandområdeplaner ikke fuldt ud. I den endelige vandområdeplan forventes den fulde fordeling af virkemidler at fremgå.

Søer

Ved genbesøget er den økologiske tilstand alene revurderet, hvor nye data for miljøfarlige forurenende stoffer fører til ændrede tilstandsvurderinger.

Opdateret belastningsopgørelse til søer for fosfor har medført, at fosforindsatsbehovet er fastsat til 85 tons fosfor imod ca. 110 tons fosfor i de eksisterende planer. Det opdaterede indsatsprogram inkluderer både et nyt virkemiddel og gamle virkemidler. Der er også vurderet at være potentiale for at etablere flere fosforvådområder samt foretage flere sørestaureringer. Derudover sænkes fosforlofterne til 28 kg. fra 2026 mhp. at nedbringe mængden af udbragt husdyrgødning.

En enkelt sø på Sjælland (Favrholm Sø i Hillerød Kommune) udgår af vandområdeplanerne, da søen er udpeget som et spildevandsteknisk anlæg i kommunens spildevandsplan.

I forbindelse med genbesøget vil der udpeges yderligere 36 søer til sørestaurering samt etableres yderligere 200 ha fosforvådområder med en effekt på 1 ton fosfor i søer. Derudover fastlægges en spildevandsindsats til søer, hvor spildevand udgør over 20 pct. af fosforbelastningen til søerne med en forventet effekt på ca. 2,7 tons fosfor. Som en ny indsats etableres en tilskudsordning til plantning af træer på en strækning på ca. 500 km langs vandløb med en forventet effekt på ca. 3 tons fosfor.

Mhp. at bremse en fortsat fosforakkumulering i dyrkningsjorden skærpes fosforlofterne i 2026 til oplande med målsatte søer med 1 kg P/ha, som er en yderligere skærpelse af fosforlofterne, der allerede skærpes til 29 kg/ha i 2025/2026. Skærpelsen er et første skridt, da regeringen samtidig igangsætter en analyse, der bl.a. skal kortlægge et fosforniveau, der understøtter god økologisk tilstand i søer (en bæredygtig fosforregulering). Analysen udgør et beslutningsgrundlag om en bæredygtig fosforregulering. I 2027 vil regeringen således pba. analysen træffe beslutning om en bæredygtig fosforregulering, inkl. stillingtagen til en yderligere skærpelse af fosforlofterne frem til en bæredygtig fosforregulering er implementeret.

Vandløb

I forbindelse med genbesøget er foranstaltningerne til forbedring af den fysiske tilstand i vandløb med manglende målopfyldelse suppleret med indsats i de vandområder, hvor det vurderes, at de fysiske forhold ikke understøtter opnåelse af de fastsatte miljømål. De fysiske restaureringsindsatser i genbesøget omfatter ca. 2.000 km vandløb. Derudover er der yderligere tilføjet indsatser i form af fjernelse af ca. 750 spærringer inklusiv rørlægninger, der vurderes at have væsentlig betydning for muligheden for målopfyldelse.

For de fysiske vandløbsindsatser, der er fastlagt i forbindelse med genbesøget, er behovet for indsats angivet som "strækningsbaseret indsatsbehov", mens typen af indsatser, der

forventes gennemført i det enkelte vandområde, først fastlægges senere. Dette gælder dog ikke indsætterne: Etablering af dobbeltprofil, etablering af miniådale med genslyngning og restaurering af ådale, der er fastlagt med konkret indsats.

De større spærringer ved Holstebro Vandkraftsø og Tangeværket fastlægges som indsats, hvoraf spærringen ved Holstebro fastlægges som et kort omløbsstryg forbi opstemningen ved vandkraftværket ind i søen. Fsva. spærringen ved Tangeværket fastlægges den konkrete indsats forventeligt i 2025.

Som en del af den politiske aftale i forbindelse med offentliggørelsen af vandområdeplanerne 2021 – 2027 blev det besluttet at igangsætte et udviklingsinitiativ vedr. muligheden for at udpege flere vandløb som stærkt modificerede. Som følge af dette udviklingsinitiativ, samt en gennemgang af vandområder opstrøms pumpestationer beliggende på stærkt modificerede vandområder, er ca. 400 km vandløb, der i VP3 var naturlige, nu udpeget som stærkt modificerede. Den samlede længde på landsplan udgør nu ca. 1.425 km.

Der er for kunstige og stærkt modificerede vandområder dannet grundlag for at anvende grænser mellem kvalitetsklasser for kvalitetselementerne fisk, alger og planter, så de sammen med kvalitetselementet smådyr inddrages i tilstandsvurderingen. Det betyder, at de indsætter der skal gennemføres i disse vandområder, nu også skal forbedre forholdene for fisk, alger og planter.

I forbindelse med genbesøget er der for vandområder beliggende opstrøms kunstige og stærkt modificerede vandområder, hvor en pumpestation udgør en del af udpegningsgrundlaget, foretaget en konkret vurdering af målsætningen for fisk. Dette har resulteret i, at nogle vandområder er angivet med ingen målsætning for fisk. Disse vandområder er målsat efter samme principper som de vandområder, hvor der naturligt ikke er fiskeopgang til. I dette tilfælde skyldes målfastsættelsen, at det er vurderet, at den nedstrømsliggende pumpestation udgør en totalspærring, og den ikke forventes fjernet, da spærringen indgår som en del af udpegningsgrundlaget til det kunstige eller stærkt modificeret vandområde.

I forbindelse med genbesøget er der desuden foretaget en række tekniske rettelser i et mindre omfang, bl.a. sammenlægning af mindre vandområder. Disse rettelser sker på baggrund af henvendelser fra kommunerne og styrelsens egen sagsbehandling.

Grundvand

Der er gennemført enkelte nye afgrænsninger, ligesom der er gennemført grupperinger af grundvandsforekomster samt opnået viden fra udviklingsprojekter. På grundlag af projekter til justering af afgrænsning og gruppering af grundvandsforekomster er der som en del af genbesøget foretaget de nødvendige få revisioner af tilstandsvurderinger for forekomsterne. Konkret betyder grupperingen, at en række grundvandsforekomster, som tidligere var i ukendt tilstand, får en tilstand, som svarer til tilstanden i den grundvandsforekomst, den enkelte grundvandsforekomst er grupperet med.

Miljøfarlige forurenende stoffer i overfladevandområder

For miljøfarlige stoffer i overfladevandområder gennemføres der ved genbesøget en opdatering af tilstandsvurderinger, der fastsættes miljømål og indsatsprogrammer på grundlag af nye data, og der anvendes nye metoder til at vurdere tilstanden i visse vandområder. Indsatsprogrammet inkluderer oprensning, afværgeforanstaltninger og videregående undersøgelser af jordforureninger, der udgør risiko for overfladevand samt kildeopsporing i kommunerne.

Det eksisterende overvågningsprogram for miljøfarlige stoffer udvides for at opnå bedre kendskab til vandområdernes tilstand og de indsatser, der skal fastlægges på denne baggrund. Der fastsættes tillige nye miljøkvalitetskrav i bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand på grundlag af både nye og opdaterede kvalitetskriterier. Hertil nedsættes en arbejdsgruppe, der skal afdække muligheder for prioritering af nye og eksisterende udledninger, eksempelvis via prioriteringskriterier, som kan vejlede miljømyndigheder i en prioritering, af hvilke udledninger der kan tillades, begrænses og evt. bringes til ophør.

For at øge viden om miljøfarlige stoffer og danne grundlag for et kommende indsatsprogram, igangsættes også en række udviklingsprojekter med genbesøg af VP3.

Spildevand

Der er frem mod genbesøget beregnet potentialer og økonomi for reduktion af kvælstof og fosfor i spildevandsudledninger i kystvandoplande. Det fremgår af *Aftale om Implementering af et Grønt Danmark*, at: ”Aftalepartierne er enige om, at der for at reducere udledning af næringsstoffer fra punktkilder skal ske forbedret spildevandsrensning i relevante områder. Regeringen vil udarbejde et konkret oplæg til drøftelse i aftalekredsen. Regeringen vil indgå aftale med de kommuner, hvor der er et potentiale for at nedbringe udledning af næringsstoffer fra spildevand. Aftalepartierne vil i starten af 2025 blive præsenteret for en konsolideret potentiale- og konsekvensvurdering.” Derefter skal der træffes beslutning om spildevandsindsatsen i indsatsprogrammet for kystvande, således at disse indsatser kan indgå i de endelige vandplaner.

Der fastlægges, jf. afsnittet ovenfor om søer, en spildevandsindsats til søer, hvor spildevand udgør over 20 pct. af fosforbelastningen til søerne med en forventet effekt på ca. 2,7 tons fosfor.

Juridiske ændringer

Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter og bekendtgørelse miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster

Der er udelukkende foretaget ændringer som følger af genbesøget i bekendtgørelserne samt enkelte faktuelle og/eller sproglige tilpasninger. Derved er der ikke foretaget indholdsmæssige ændringer i bekendtgørelsernes paragraffer, mens bilagene er ændret, så de afspejler de ændringer, der er beskrevet ovenfor i forhold til miljømål og indsatser for kystvande, søer, vandløb og grundvand.

Tekstændringerne er markeret med korrekturtegn for at lette læsningen. Dette gælder dog ikke for indholdet i tabellerne i bilagene, hvor al tekst er ny.

Der er ikke ændret i myndighedsangivelser mv. som følger af ressortomlægning, idet kompetencefordelingens fulde rækkevidde er under afklaring. Disse ændringer vil blive foretaget inden bekendtgørelserne træder i kraft i 2025.

Der er generelt ikke foretaget ændringer i mål- og fristangivelser, fordi det ikke, som forudsat ved den gældende plan, har være muligt at fastlægge en indsats til gennemførelse senest i 2027. Dette ligger uden for muligheden for fristforlængelse, og de tidligere angivelser er derfor videreført uændret. De nærmere detaljer om vandområderne er angivet på MiljøGIS.

Tekniske bekendtgørelser:

Bekendtgørelse om overvågning af overfladevandets, grundvandets og beskyttede områders tilstand og om naturovervågning af internationale naturbeskyttelsesområder

- I bilag 3, del A, indledningen til afsnit 3, indføres oplysning om, at også ”værdier for god tilstand eller grænser mellem kvalitetsklasser for visse fysisk-kemisk kvalitetslementer” fremgår af tabellerne i afsnit 3.1-3.4. I afsnit 3.3 ændres værdier for grænser mellem kvalitetsklasser for algebiomasse i de to kystvande Østersøen, Bornholm, og Østersøen, Christiansø (tabel 16) samt overskrift og tekst om sigtdybde/lysforhold. I afsnit 3.4 tilføjes fire tabeller med økologisk kvalitetsratio for grænsen mellem kvalitetsklasserne godt og moderat økologisk potentiale for biologiske kvalitetslementer i kunstige og stærkt modificerede vandområder, der ligner vandløb mest.
- I bilag 4 tilføjes i tabel 1 generelle tærskelværdier for pesticider og sum af fire PFAS i grundvand.

Bekendtgørelse om vandområdedistrikter og hovedvandoplande

- I § 2 og bilag 2 ændres betegnelse på hovedvandopland 4.1 fra ”Vidå-Kruså” til ”Lister Dyb”.

Bekendtgørelse om fastlæggelse af miljømål for vandløb, søer, overgangsvande, kystvande og grundvand

- I bilag 2, del B, afsnit 1, tilføjes i tabel 3 nationale miljøkvalitetskrav for vand for et yderligere antal stoffer, og visse eksisterende miljøkvalitetskrav opdateres på grundlag af ny viden. Tabellen ordnes alfabetisk efter stofnavne.
- I bilag 2, del B, afsnit 2, tilføjes i tabel 4 nationale miljøkvalitetskrav for sediment og biota for et yderligere antal stoffer, og visse eksisterende miljøkvalitetskrav opdateres på grundlag af ny viden. Tabellen ordnes alfabetisk efter stofnavne, og rækkefølgen af fodnoter justeres som følge heraf. Kolonneoverskrifter ændres for miljøkvalitetskrav for sediment fra ”mg/kg” til ”mg/kg tørvægt” og for biota fra ”µg/kg” til ”µg/kg vådvægt”.